

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Pro ZŠ vypracovala:

Mgr. Kateřina Pisková
metodik prevence

Schválila:

Mgr. Jana Nováková Hotařová
ředitelka školy

Podkladem Strategie předcházení školní neúspěšnosti je vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky s účinností od 1. 9. 2016 přináší mimo jiné na základě ustanovení §7 odst. 3 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat Preventivní program školy včetně Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Strategie reaguje také na kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání České školní inspekce pro školní rok 2023/2024.

1.1 Dlouhodobé cíle předcházení školní neúspěšnosti

- vytváření kvalitního prostředí ve třídách a škole s pozitivním klimatem napomáhajícím úspěšnému vzdělávání žáků,
- trvalé sledování a vyhodnocování této problematiky, poskytování informací o úspěšných i neúspěšných řešeních,
- v rámci DVPP rozvíjení klíčových dovedností pedagogů pro tuto oblast,
- nabídka pomoci žákům, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace,
- aktualizace strategie prevence školní neúspěšnosti dle aktuálních potřeb školy,
- spolupráce s pedagogy školy a následná evaluace její účinnosti.

1.1.1 Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Jedná se o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně. Nejčastěji je důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, OMJ, sociokulturním prostředí, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Nepospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází nejen z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy, ale také spoluprací se zákonnými zástupci žáka, případně dalším školním poradenským zařízením.

1.1.2 Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole. Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život žáka.

Jedná se o tyto faktory:

- osobnost dítěte, snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži,

- poruchy učení a chování, PAS,
- zdravotní problémy žáka a s tím související dlouhodobá absence,
- opakovaná vysoká absence,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče, nezájem rodičů o spolupráci se školou,
- nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem),
- ohrožení sociálně patologickými jevy,
- žák – cizinec, žák s nedostatečnou znalostí českého jazyka.

1.1.3 Příznaky ohrožení školní neúspěšnosti

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly, jeho příprava není systematická,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie,
- zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková vysoká absence, záškoláctví,
- obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

1.2 Přecházení školní neúspěšnosti

Každý vyučující i AP má povinnost vnímat změny v přístupu žáka ke školní práci. Zajistí to co nejrychlejší možnou práci s daným žákem a může eliminovat počínající školní neúspěšnost.

Případná zjištění konzultuje s třídním učitelem, který neprodleně informuje zákonné zástupce. Umožňuje-li to situace, vytváří učitel společně s třídním učitelem Plán pedagogické podpory, o jehož vypracování uvědomí třídní učitel Školní poradenské pracoviště, případně jej může konzultovat se speciálním pedagogem.

Je-li situace vyhodnocena jako závažnější, tzn., že neúspěch je způsoben několika faktory, žádá třídní učitel ihned o spolupráci Školní poradenské pracoviště a následná opatření připravují společně. S vypracovaným Plánem pedagogické podpory nebo podpůrných opatření jsou následně seznámeni všichni vyučující žáka, včetně zákonných zástupců, a společně se podílejí na jeho realizaci, protože jedině jednotnost kolektivu může napomoci úspěšné práci.

Zásady, jak předcházet neúspěšnosti v běžném pedagogickém procesu:

- klást na dítě přiměřené nároky,
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy, důsledně kontrolovat splnění zadaných úkolů,

- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky, oceňovat jeho jedinečnost,
- umožňovat vyslovovat vlastní názory,
- podporovat aktivitu žáka, dát mu příležitost zažít úspěch,
- motivovat žáka, rozebírat s ním jeho úspěchy,
- důsledně se vyhýbat negativnímu srovnávání,
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka.

1.3 Řešení školní neúspěšnosti

Na základě výše uvedených opatření si třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy. Podle závažnosti problému kontaktuje zákonné zástupce, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence, školním speciálním pedagogem nebo sociálním pedagogem. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoj rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení školního poradenského pracoviště.
3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin. Vedení školy pak vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od rodičů žáků.

Na základě této diagnostiky se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání),
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem,

- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- sestavení plánu pedagogické podpory,
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy,
- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- ověřování menšího objemu učiva po částech a takovým způsobem a metodou, ve které je žák úspěšnější,
- stanovení přesného data ověřování zadaného úseku učiva a navržení časového plánu, který stanoví, která část učiva bude ve stanoveném časovém úseku zvládnuta,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPODem.

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování. Na jednání pedagogických rad, předmětových týmů a metodických sdružení, školního poradenského pracoviště je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Platnost a účinnost dokumentu od 1. 9. 2023